

VLOGA ETNOLOGIJE V PROJEKTU »KULTURNO ŽLAHTENJE NAJMLAJŠIH«

»Kulturno žlahtenje najmlajših« je projekt, ki je bil financiran s sredstvi Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za šolstvo in šport in se je končal konec oktobra 2010. Namen projekta je bil spodbuditi partnerski odnos med vrtci in kulturnimi institucijami ter oblikovati smernice vključevanja kulturno-umetnostne vzgoje v izvedbeni kurikulum vrtca.

V projektu je sodelovalo osem vrtecev (Vrtec Vodmat, Vrtec Pod gradom, Vrtec Ledina in Vrtec Dr. Franceta Prešerna iz Ljubljane, Vrtec pri OŠ Franja Goloba s Prevalj, Vrtec pri OŠ Mežica, Vrtec pri OŠ Črna na Koroškem in Vrtec Ravne na Koroškem) in sedem kulturnih institucij (Mestni muzej Ljubljana, Slovenski etnografski muzej, Narodna galerija Ljubljana, Pionirski dom Ljubljana, Zveza glasbene mladine Slovenije, Koroški pokrajinski muzej in Turistični rudnik in muzej Mežica). Z namenom razvijanja modela sodelovanja med vzgojno-izobraževalnimi institucijami, umetniki in kulturnimi institucijami so bili v projekt vključeni tudi samostojni kulturni delavci oziroma umetniki z različnih strokovnih in vsebinskih področij.

Izbrana vsebinska področja projekta so zajemala vsebine likovne, glasbene in uprizoritvene umetnosti ter kulturne dediščine. Nasilici posameznih področij so izhajali iz teoretičnih izhodišč, da je ukvarjanje z umetnostjo med najučinkovitejšimi sredstvi posameznikovega osebnostnega razvoja, da prispeva k večji kakovosti življenjske ravni ter da umetnost pozitivno vpliva na ustvarjalnost in samopodobo otrok ter spodbuja njihove socialne spretnosti.

Cilji projekta so bili:

- iskanje različnih vsebin in načinov približanja kulture slovenskega prostora predšolskemu otroku;
- raziskovanje različnih poti in pristopov v pedagoški praksi za delo s predšolskim otrokom;
- pridobivanje teoretičnih spoznanj, raziskovanje dejavnosti in načinov dela za spodbujanje ustvarjalnosti pri otroku;
- vključevanje umetnikov v vzgojno-izobraževalno delo z namenom omogočiti pridobivanje konkretnih izkušenj;
- ozaveščanje vloge odraslega pri načrtovanju, izvajanju in evalviranju dejavnosti s področja kulture pri predšolskem otroku.

Izobraževanje za vsebinsko področje kulturna dediščina je zajemalo dve ravni, in sicer: izobraževanje (seminarji in delavnice) za vzgojiteljice, vzgojitelje in druge strokovne delavce v vrtcih, ter izobraževanje, namenjeno otrokom (delavnice, obiski muzejev in galerij, obiski mojstrov domačih in umetnostnih obrti).

Etnologinji, dr. Boža Grafenauer in dr. Lea Kužnik, sva v okviru projekta izvedli osem etnoloških delavnic za vzgojiteljice in druge strokovne delavce v zgoraj navedenih vrtcih. Udeleženske in udeleženci delavnic so preko aktivnih izobraževalnih delavnic spoznali različne oblike, pojave in sestavine kulturne dediščine lokalnega okolja.

Glavni cilji vsebinskega področja kulturna dediščina so bili: seznanitev z izbranimi elementi kulturne dediščine lokalnega okolja, prikaz različnih načinov uporabe dediščine v kurikulumu ter rabo in pomen dediščine v sodobnosti.

Poudarjeni in obravnavani so bili predvsem tisti elementi kulturne dediščine, ki so primerni, aktualni in zanimivi za otroško populacijo. Spoznavanje posameznih elementov dediščine je potekalo vzporedno, tako za strokovno osebje kot tudi za otroke v vrtcih.

V vsebinsko raznolikih delavnicah so bile v ospredju naslednje teme: stavbarstvo (tipi stavb in gospodarskih poslopij, njihova raba skozi čas), dediščina domačih in umetnostnih obrti, primerljivih za uporabo v vrtcu, kot je npr. lončarstvo, pletarstvo, oblikovanje iz papirja, tkanje s tkalsko deščico, uporaba koruznega ličja, žitne slame, usnja, ipd.), kulinarična dediščina in kultura prehranjevanja, dediščina oblačilnega videza, človekov predmetni svet (predmeti v muzejih, kako jih z otroki raziskujemo, kaj vse se lahko iz njih naučimo, spominki, ipd.), dediščina otroških iger in igrač. Poudarili smo tudi dediščino šeg in navad življenjskega in koledarskega cikla ter se posvetili spoznavanju raznolikih načinov praznovanja pri različnih v Sloveniji živečih narodnostih. Strokovne delavke in delavci so se seznanili s sporočilnostjo ljudskega izročila oziroma časa, ki je ujet v oblikah kulturne dediščine, in spoznali primerne načine njihovega prenašanja na otroke. Pri tem smo se osredotočali predvsem na rabo in pomen dediščine v sodobnosti. Znotraj posameznih sklopov so bili izbrani tisti elementi dediščine, s katerimi se strokovne delavke in delavci v vrtcih in otroci velikokrat srečujejo, tako v vrtcu kot v družinskem krogu.

Strokovne delavke in delavci so v interaktivnih delavnicah spoznali tudi postopke za pripravo otrok na obisk muzeja ter številne aktivnosti, ki jih lahko izvajajo z otroki za poglobitev muzejske izkušnje po obisku muzeja (kako otroci raziskujejo predmete, priprava razstave otroških zbirk, ipd.). Otroci so z obiski različnih mojstrov domačih in umetnostnih obrti v vrtcu ter s svojimi obiski v njihovih delavnicah spoznali raznolike oblike sodobne ustvarjalnosti, izhajajoče iz naše kulturne dediščine. Samostojno pa so v različnih tehnikah in iz najrazličnejših materialov izdelovali tudi lastne mojstrovine.

Otroci pridobivajo znanja o fizičnem in socialnem svetu, v katerem živijo, skozi interakcijo s predmeti in z ljudmi, tako v družini kot tudi v vrtcih in osnovnih šolah, kjer je še zlasti pomembno, da vzgojitelji in učitelji poznajo in razumejo lastno kulturno dediščino in na njeni podlagi ponudijo otrokom raznolike možnosti njenega spoznavanja in raziskovanja. To pa je tudi glavni namen etnoloških izobraževalnih delavnic za pedagoške delavke in delavce v vrtcih.

* Dr. Boža Grafenauer, dipl. univ. etnol. in kult. antropol. in soc. kult., predavateljica predmetov Turistična geografija in kulturna dediščina in Dopolnilne turistične dejavnosti, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled. 4260 Bled, Prešernova 32, E-naslov: boza.grafenauer@vgs-bled.si; Dr. Lea Kužnik, dipl. univ. etnol. in kult. antropol. in prof. soc., predavateljica predmeta Turistična geografija in kulturna dediščina na Višji strokovni šoli GRM Novo mesto. 8000 Novo mesto, Sevno 13, E-naslov: lea.kuznik@gmail.com